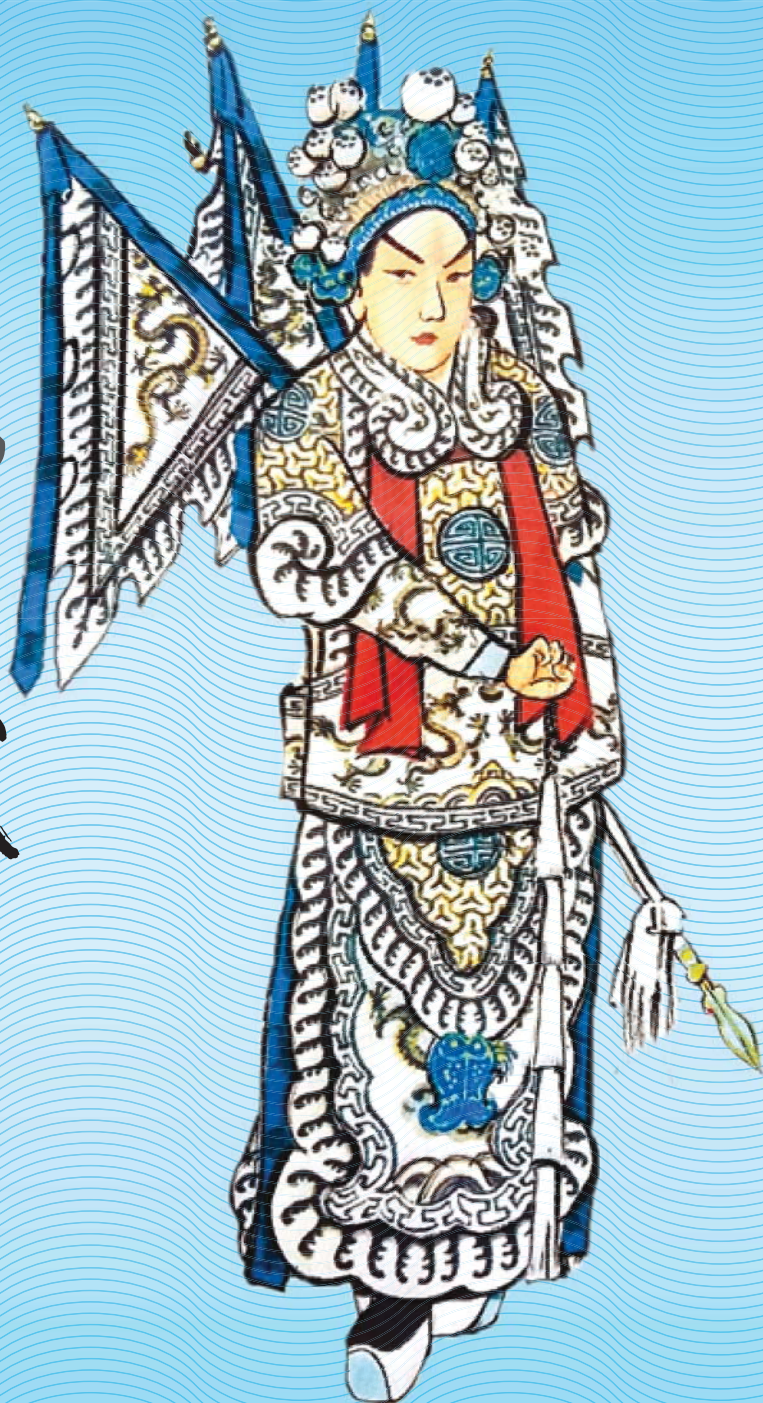

เล่า ชาน ผ่าน จิ๋ว

戏中戏

วัฒนธรรม
และ
สารแนบพันปี
มืออยู่ในการแสดง
"จิ๋ว"

เรียนจีนนอกกรอบแบบสนุกไม่น่าเบื่อ เก่งจีนได้ง่ายๆ กับ ChineseBang

เล่า ผ่าน ใจ 戏中戏

วัฒนธรรม
และ
สาระบันเทิง
มืออยู่ในการแสดง
"จิ๋ว"

เรียนจีนนอกกรอบแบบสนุกไม่น่าเบื่อ เก่งจีนได้ง่ายๆ กับ ChineseBang

เล่าผ่านน้ำ

ผู้แต่ง	คุณพล ศิริตรานนท์
บรรณาธิการ	ณภัทร ตั้งเสริมมั่นคง
ศิลปกรรม	สุธรรม ไซดิสเถียรวงศ์
ภาพประกอบ	ผีเสื้อกัน
จัดทำโดย	ชัยรัตน์ กิตติคุณผดุง
พิมพ์ที่	บริษัท ส.เอเซียเพรส (1989) จำกัด

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
ห้ามลอกเลียนแบบ ทำซ้ำ หรือคัดลอกส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร
พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562

00

ผู้เขียนขอเล่า

บอกตามตรงว่าผู้เขียนก็ไม่รู้เหมือนกันว่าตัวเองชอบดูจิ้งตั้งแต่เมื่อไร ตั้งแต่จำความได้ก็ชอบดูอะไรไม่เหมือนชาวบ้าน เป็นคนชอบศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา โดยเฉพาะเรื่องจีนๆ คุณแม่เล่าให้ฟังว่าทุกวันจะต้องเปิดทีวีจอจิ้งให้ดู ไม่อย่างนั้นผู้เขียนก็จะร้องไห้ไม่ยอมหยุด ภาพของจิ้งภาษาไทยในโทรทัศน์ยังคงชัดเจนและชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อรู้ความ เมื่อไรที่แถวบ้านมีจิ้งก็จะไปนั่งดูคนเดียวที่หน้าโรง ทั้งที่ฟังไม่รู้เรื่องเลย รู้อย่างเดียวว่าชอบดู

เชื่อว่าผู้อ่านหลาย ๆ คนก็คงเป็นเหมือนผู้เขียน ที่ถึงแม้จะฟังไม่ออก แต่ก็ยังดูเพราะชอบความสวยงามของเครื่องแต่งกาย เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดเราได้ง่ายสุด คือไม่ต้องดูว่าเขาเล่นอะไร แค่ดูเขาใส่ชุดสวย ๆ ออกมาเดินสลัดกันไปมาก็มีความสุขแล้ว

จนเมื่อเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เขียนก็มีโอกาสได้สัมผัสและคลุกคลีกับวงการจิ้งในเมืองไทยอยู่ระยะหนึ่ง ต่อมาเมื่อได้ไปเรียนภาคฤดูร้อนที่ประเทศจีน และได้พบว่าที่นั่นเขามีช่องสำหรับบอออกอากาศจิ้งโดยเฉพาะ นั่นเองทำให้ผู้เขียนได้ตกหลุมรักจิ้งปักกิ่ง จิ้งที่ไม่เคยได้สัมผัสมาก่อนแต่กลับหลงเสน่ห์อย่างคาดไม่ถึง

ผู้เขียนหลงรักถึงขนาดไปสมัครไปเรียนการแสดงจิวปักกิ้งที่กรุงปักกิ่งด้วยตัวเองเป็นเวลา 1 ปี และเลือกเรียนต่อในสาขาวิชาการละครและอุปรากรจีนในระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเหิงเหมินอีก 4 ปี ระหว่างเรียนผู้เขียนก็ได้มีโอกาสสัมผัสกับจิวมากขึ้น ทำให้ความทรงจำในวัยเด็กถูกกระชากกลับมาอีกครั้ง

จากความสวยงามของชุดจิวปักกิ้งที่ได้สัมผัส ทำให้ผู้เขียนไม่อยากจะหยุดมันไว้แค่การชื่นชมเพียงอย่างเดียว นั่นเองเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เขียนเริ่มศึกษาและค้นคว้าถึงที่มาและความหมายของชุดจิวอย่างลึกซึ้ง จนได้รับโอกาสให้แบ่งปันความรู้เหล่านี้ลงในหนังสือพิมพ์กรุงเทพรุกกิงเป็นเวลา 4 ปี

ตลอดระยะเวลา 4 ปีที่เขียนบทความให้กับทางกรุงเทพรุกกิง มีผู้ติดตามจำนวนไม่น้อยที่อยากให้ผู้เขียนรวบรวมเรื่องเล่าเหล่านี้เป็นเล่ม เพื่อง่ายแก่การสะสมและเก็บไว้เป็นอ่านประดับความรู้ จากความตั้งใจในวันนั้นได้กลายมาเป็นหนังสือ “เล่าขานผ่านจิว” ในวันนี้ ภายในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้หยิบยกความเป็นมา ตำนานเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยต่าง ๆ มาเล่าสู่กันฟัง อยากให้ผู้อ่านรู้สึกว่าการดูจิวได้อะไรมากกว่าที่คิด หรืออย่างน้อยก็จะได้เข้าใจความรู้พื้นฐานในการดูจิว แล้วจะรู้ว่าจิวไม่ใช่แค่ความบันเทิง แต่แฝงไว้ด้วยความหมายและซ่อนนัยมากมาย

ในส่วนของภาพประกอบผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์และอนุญาตจากทางช่างภาพของ CCTV11 และช่างภาพอิสระอีกหลายท่านที่ประเทศจีน รวมถึงภาพวาดสมัยโบราณที่รวบรวมเอาไว้เพื่อเผยแพร่ให้คนที่สนใจจิวได้เข้าถึง นอกจากนี้ยังมีภาพวาดที่เป็นลายเส้นเฉพาะตัวของศิลปินที่จะมาช่วยเสริมให้หนังสือ “เล่าขานผ่านจิว” เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

สำหรับผู้คนที่เรียนภาษาจีนอยู่ นอกจากจะได้รู้ศัพท์และสำนวนต่าง ๆ แล้วท้ายเล่มยังมีเชิงอรรถชื่อตัวละครและบุคคลต่าง ๆ เสริมให้สำหรับค้นคว้าเพิ่มเติมด้วย ซึ่งการเรียนภาษาให้ถึงแก่นนั้น ควรจะต้องเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของเจ้าของภาษา และจิวก็เป็นเครื่องมืออย่างดีที่จะทำให้ทุกคนได้เรียนรู้ทั้งภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ซึ่งได้ทั้งความบันเทิงและสาระในขณะเดียวกัน

ความจริงเรื่องเล่าสนุก ๆ ที่เกี่ยวกับจียังมีอีกมาก เล่มนี้เล่มเดียวไม่สามารถเล่าได้หมด หวังว่าผู้อ่านจะชื่นชอบและให้การตอบรับ ผู้เขียนก็จะได้อีกโอกาสนำมาเล่าต่อในเล่มต่อ ๆ ไปนะครับ

บ.ก.ขอเล่า (บ้าง)

หนูๆ เชื่อเรื่องโชคชะตาไหม?

ถ้าไม่ค่อยแน่ใจ เฮียมีเรื่องหนึ่งจะเล่าให้ฟัง

สมัยเฮียเรียนที่ม.บูรพา ช่วงชั้นปี 2 ใหม่ ๆ มีกิจกรรมหนึ่งที่เกี่ยวกับเพื่อนๆ ดิ้นเต้นกันมากคือการจับพี่เทคน้องเทค เรียกได้ว่าตามส่องน้องกันตั้งแต่ตอนสัมภาษณ์เลย พอถึงตอนจับจริงใครได้น้องหน้าตาดูดีก็ดีดากันไป ใครไม่ถูกใจก็ไปลุ้นใหม่ปีหน้า ตอนนั้นเอากินยังไม่บูมเท่าไร ด้วยความที่คนมันน้อยเฮียเลยรู้จักน้อง ๆ เกือบทั้งชั้นปี

พอขึ้นเทอม 2 ก็เริ่มใจหายละ เพราะได้ข่าวว่ามีน้องบางคนชิวไปอยู่ที่อื่นบ้าง ย้ายเอกบ้าง หนึ่งในนั้นเป็นน้องของเพื่อนในกลุ่มชื่อน้องแดง รู้ข่าวครั้งสุดท้ายว่าน้องชิวไปธรรมศาสตร์แล้วหลังจากนั้นก็ไม่ได้ข่าวอะไรอีกเลย

9 ปีต่อมา เฮียไปเรียนปรับภาษาที่ปักกิ่ง บังเอิญมีเพื่อนคนหนึ่งกำลังต่อโทที่ม.เซี่ยเหินพอดิ ก็เล่าให้ฟังว่าจำน้องแดงได้ไหม ตอนนี้น้องมาเรียนโทด้านจิวที่นั่นแถมได้แสดงออก CCTV ด้วย ตอนนี้ได้ข่าวว่าอึ้งแล้วนะตอนดูคลิปยิ่งฟังเข้าไปใหญ่ คือแค่เรียนจีนธรรมดาเฮียก็ไม่เกรนขึ้นแล้ว แต่นี่ถึงขั้นออกไปร้องจ้วได้นี่คือสุดยอด

แต่ก็นั่นแหละ เฮียมาสายโรงงาน ส่วนน้องไปสายศิลปวัฒนธรรม ทางเดินของเราไม่มีอะไรเจียดใกล้กันเลย จนกระทั่งอีก 7 ปีต่อมาตอนเฮียเริ่มทำเพจจีนจีนกับเพจ ChineseBang ถึงได้รู้ว่าน้องแดงก็ทำเพจ “รู้ภาษากับอุปรากรจีน 呔戏习文” เหมือนกัน เลยได้ติดตามผลงานมาตลอด ยิ่งทำให้เห็นชัดเลยว่าน้องไม่ใช่แค่ร้องจ้วได้ แต่รู้รอบและรอบรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจิวจริง ๆ จนสุดท้ายเมื่อ ChineseBang เริ่มทำหนังสือ ทางเดินของเราเลยมาบรรจบกันพอดิ

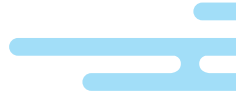
เฮียเชื่อเรื่องโชคชะตานะ

ในฐานะบ.ก.เฮียขอเล่าเบื้องหลังให้ฟังอีกนิดหนึ่ง ตอนหาชื่อกันว่าเราจะทำหนังสือ “เล่าขานผ่านจิว” เล่มนี้ดีไหม ยอมรับเลยว่าขี้ใจอยู่นานมาก เพราะในมุมคนทำธุรกิจ เล่มนี้เนื้อหาเฉพาะทางกลุ่มคนอ่านมีจำกัด พิมพ์ไปมีโอกาสเจ๊งสูง แต่ในมุมคนทำหนังสือ เล่มนี้จะยกระดับการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมจีนในบ้านเรา ให้มีความหลากหลายขึ้น สุดท้ายเราเลือกอย่างหลังแล้วตัดสินใจทำต่อ เพราะเรายังเชื่อมั่นว่าหนู ๆ และผู้ใหญ่ใจดีทุกท่านจะให้การสนับสนุนผลงานของพวกเราครับ

ณภัทร ตั้งเสริมมั่นคง (花哥)

สารบัญ

01	จิวหลวงและจิวทองถิ่น	009
02	บรมครูและเทพแห่งจิว	015
03	ประเภทของตัวละครจิวปักกิ่ง	021
04	เครื่องแต่งกายจิวปักกิ่ง	039
05	ความเป็นมาของมังกร 4 เล็บ	047
06	สีหลักและสีรองของชุดจิว	051
07	ฮ่อเต้ในชุดสีแดง	059
08	หน้าแดงกับชุดเขียว	063
09	เสื้อเหลือง สีแห่งเสื่อพระราชทาน	067
10	ชุดสีขาวกับการไว้ทุกข์ของชาวจีน	071
11	หน้าดำชุดดำแต่ใจไม่ดำ	077
12	หางไก่ฟ้ากับจิวสามก๊ก	081
13	พิธีกรรมกับบทกวี	091
14	ความหมายในมงกุฎฮ่อเต้	095

15	ความนัยในปีกหมวก	099
16	เข็มขัดขุนนางจีน	105
17	หนวดกับชายจีน	109
18	แขนเสื้อสีขาวบนชุดจ้าว	113
19	รองเท้าจ้าว	117
20	ม้าวิเศษ	123
21	เรื่องเล่าชุดขาวแมนจู	127
22	อิทธิพลของชุดสีเทาที่มีต่อจ้าว	133
23	ระบำโบราณ	139
24	ฮก เทพผู้พร้อมด้วยวาสนาและความสุข	151
25	ลก เทพผู้เปี่ยมยศถาบรรดาศักดิ์	155
26	ชีว เทพผู้มีอายุยืน	159
27	อิทธิพลของวรรณกรรมจีนในวรรณกรรมไทย	163
	เชิงอรรถ	171

01

จ๊วหลวง และจ๊วท้องถิ่น

“จ๊ว” ในภาษาจีนกลางคือ 戏曲 [xì qǔ - ซีฉวี] หากเอ่ยถึงจ๊ว ทุกคนก็นึกถึงนักแสดงในชุดที่มีสีสันสวยงาม แต่งหน้าฉูดฉาด สำหรับคนไทยเราแล้ว จ๊วเหมือนสิ่งที่อยู่ไกลตัว แต่ขณะเดียวกันก็เหมือนสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวด้วย เพราะถึงแม้เราจะพบเห็นการแสดงจ๊วได้ทั่วไปตามศาลเจ้าในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ของจีน แต่จะมีสักกี่คนที่รู้ว่าจ๊วมีความเป็นมาอย่างไร และไม่ได้มีแค่แบบเดียวอย่างที่คนไทยส่วนมากเข้าใจกัน

จ๊วมีความเป็นมายาวนาน ตามบันทึกประวัติศาสตร์ถือกันว่าเริ่มต้นเป็นเค้าโครงในสมัยราชวงศ์ถัง ในสมัยฮ่องเต้ถังหมิงหวงเอ่ยชื่อของฮ่องเต้องค์นี้ผู้อ่านที่ไม่ใช่แฟนประวัติศาสตร์จีนอาจจะไม่รู้จัก แต่ถ้าบอกว่าฮ่องเต้องค์นี้มีมเหสีองค์หนึ่งนามว่าหยางกุ้ยเฟย ทุกคนจะต้องร้องอ๋อกันขึ้นมาทันที

ภาพวาดตัวละครจิ้งจอกกึ่งในวังหลวงสมัยราชวงศ์ชิง

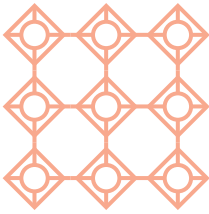
ฮ่องเต้ถึงหมิงหวงทรงเชี่ยวชาญในด้านการดนตรี และโปรดที่จะให้มีการแสดง ขึ้นในวัง จนถึงขนาดจัดให้มีการฝึกหัดการแสดงกันในวัง โดยทำการฝึกในสวนลูกแพร์ (สาละ) ซึ่งรูปแบบการแสดงในสมัยนั้นนี้เอง ที่เป็นต้นกำเนิดของจ๊วในปัจจุบัน

ผู้อ่านอาจสงสัยว่าแล้วทำไมการแสดงที่มีมาก่อนหน้านั้นถึงยังไม่ถือเป็นจ๊วล่ะ สาเหตุก็เพราะว่าการแสดงก่อนหน้านั้นยังไม่มีแบบแผนหรือคำนิยามตายตัว ขอเสริม เรื่องการแสดงในยุคโบราณสักนิดทั่วโลกมีการแสดงอยู่ 3 ประเภทที่ได้รับการยกย่อง ว่าเก่าแก่ที่สุด หนึ่งคือ ละครสันสกฤตของอินเดีย สองคือ โอเปร่าของอิตาลี และสาม คือ จ๊วของจีน

ละครสันสกฤตมีรูปแบบการแสดงที่เน้นการร่ายรำเป็นหลัก ในขณะที่โอเปร่าใช้ การร้อง ไม่เน้นการเคลื่อนไหวร่ายรำ แต่จ๊วของจีนใช้ทั้งการร้องและการร่ายรำในการ เล่าเรื่องราวที่กำลังทำการแสดง เราสามารถให้คำจำกัดความของจ๊วด้วยคำจีน 8 คำ คือ 有声必歌, 无动不舞 [yǒu shēng bì gē, wú dòng bù wǔ - โหย่วเซิงปี้เกอ อู่ต้งปู้วู] แปลได้ความว่า “ทุกลุ่มเสียงคือดนตรี ทุกท่วงทีคือลีลา” ซึ่งรูปแบบการแสดงจ๊วที่ สมบูรณ์นั้นก็เริ่มเป็นรูปร่างชัดเจนในสมัยราชวงศ์ถังของฮ่องเต้ถึงหมิงหวงนี้เอง

จ๊วได้รับการพัฒนาเรื่อยมาและมีรูปแบบการแสดงเป็นแบบแผนขึ้นในสมัย ราชวงศ์ซ่ง แต่น่าเสียดายที่บทจ๊วในสมัยนั้นตกทอดมาเพียงน้อยนิด จนมาถึงสมัย ราชวงศ์หยวนซึ่งผู้ปกครองเป็นชาวมองโกล ได้มีการยกเลิกระบบสอบรับราชการหรือ สอบจอหงวนที่เราคุ้นหูกัน เมื่อบรรดาผู้มีความรู้ตงงานเพราะไม่สามารถไปสอบรับ ราชการได้ ก็หันมาใช้ความรู้ในการประพันธ์วรรณกรรมต่าง ๆ รวมถึงบทจ๊วด้วย ใน สมัยราชวงศ์หยวนจึงถือเป็นยุคที่มีบทจ๊วเกิดขึ้นมากที่สุดยุคหนึ่ง

เมื่อราชวงศ์หยวนถูกทำลายลง โดยการกลับมาปกครองของชาวฮั่นและก่อตั้ง ราชวงศ์หมิงขึ้น วัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวฮั่นจึงได้รับการฟื้นฟู โดยเฉพาะในราชสำนัก ได้มีการคัดเลือกจ๊วหลวงขึ้น ซึ่งจ๊วหลวงในสมัยราชวงศ์หมิงนี้เรียกว่า 昆曲 [kūn qǔ - คุณ จวี่] “จ๊วคุณจวี่” จ๊วประเภทนี้มีความละเมียดละไมและใช้ภาษาชั้นสูงในการเล่าเรื่อง ส่วนมากจะนิยมเล่นเรื่องความรักระหว่างชายหนุ่มหญิงสาว เรื่องที่มีชื่อเสียงและเป็น ที่รู้จักกันในปัจจุบัน เช่น [ศาลาใบต้น](#)

ความนิยมในการชมจิ้วไม่ได้มีเฉพาะในราชสำนักเท่านั้น แม้แต่ชาวบ้านเองก็นิยมดูจิ้วเช่นกัน ซึ่งจิ้วนอกจากจะให้ความบันเทิงแล้ว ยังเป็นเหมือนนกคนหรือตำรานอกห้องเรียนด้วย จะเห็นได้จากคนสมัยก่อน รุนอาคงอาฆ่าเราที่ไม่มีโอกาสเรียนหนังสือ แต่กลับรู้ประวัติศาสตร์รวมทั้งเรื่องราวในราชวงศ์ต่าง ๆ เป็นอย่างดีก็เพราะดูจิ้วนี่เอง แน่นอนว่าการที่คนไม่มีความรู้จะดูเข้าใจ ก็ต้องมีจิ้วที่เหมาะสมกับระดับความรู้และภาษาของคนดู จิ้วท้องถิ่นจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของชาวบ้าน ซึ่งความเคร่งครัดในการแสดงก็แน่นอนว่าย่อมแตกต่างไปจากจิ้วหลวง

จนเมื่อมาถึงสมัยราชวงศ์ชิง แม้ว่าผู้ปกครองของราชวงศ์นี้จะเป็นชาวแมนจู ไม่ใช่ชาวจีน แต่ชาวแมนจูก็นิยมชมชอบวัฒนธรรมชาวจีนและเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ด้วยกันกับผู้ถูกปกครอง ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของฮ่องเต้เจียนหลง จิ้วท้องถิ่นประเภทหนึ่งได้เดินทางเข้าสู่กรุงปักกิ่ง จิ้วประเภทนี้นำเอาจุดเด่นของจิ้วท้องถิ่นต่าง ๆ มาประยุกต์เข้ากับจิ้วของตนเอง จวบจนถึงปลายราชวงศ์ชิง จิ้วท้องถิ่นประเภทนี้ก็ถูกจัดให้เป็นจิ้วหลวงในนาม 皮黄戏 [pí huáng xì - ผีหวงซี] “จิ้วผีหวง”

文场 [wén chǎng - เหวินฉ่าง] “เครื่องดนตรีฝั่งปู้” ประกอบด้วยเครื่องดีด สี และเป่าสำหรับบรรเลงทำนอง

武场 [wǔ chǎng - อู่ฉาง] “เครื่องดนตรีฟ่งบู” ประกอบด้วยเครื่องตีสำหรับให้จังหวะ

ชื่อนี้มาจากท่วงทำนองหลัก 2 ทำนองที่จ้าวประเภทนี้ใช้ คือทำนอง 西皮 [xī pí - ซีปี] และ 二黄 [èr huáng - เอ๋อร์หวาง] จิ้วฝีหวงได้รับความนิยมจากราชสำนักและชาวบ้านแทนที่จ้าวคุนฉวี เนื่องจากรูปแบบและภาษาที่ใช้สามารถทำให้ผู้ชมทุกชนชั้นเข้าใจได้เหมือนกัน

เมื่อจิ้วฝีหวงได้ไปทำการแสดงที่เซี่ยงไฮ้ ชาวเซี่ยงไฮ้จึงเรียกจิ้วฝีหวงที่มาจากกรุงปักกิ่งนี้ว่า 京剧 [jīng jù - จิงจวี] และนี่เองคือที่มาของคำว่า “จิ้วปักกิ่ง” ซึ่งถือเป็นจิ้วที่มีสถานะเป็นจิ้วหลวงนับแต่ปลายราชวงศ์ชิงจนถึงปัจจุบัน ต่อมา**เหมยหลานฟาง**ได้นำจิ้วปักกิ่งไปแสดงที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ชาวตะวันตกเห็นว่ามีการใช้เสียงร้องคล้ายกับโอเปร่าของพวกเขา จึงเรียกจิ้วจีนเป็นภาษาอังกฤษว่า Chinese Opera “ไชนีสโอเปร่า”

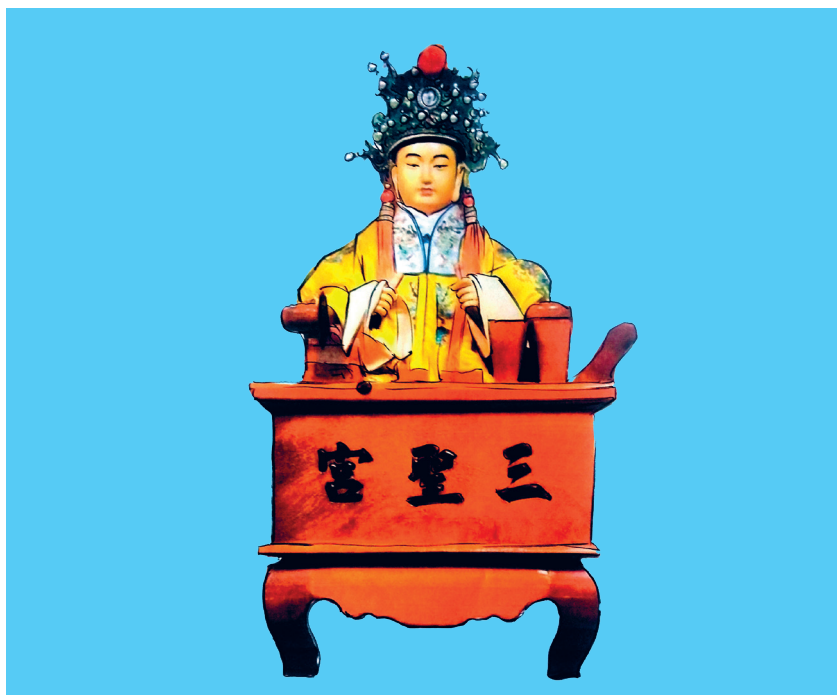
เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 2015 ทางกรีนจินได้ทำการสำรวจจิ้วประเภทต่างๆ ทั่วประเทศ พบว่าปัจจุบันประเทศจีนมีจิ้วอยู่ทั้งหมด 348 ประเภท โดยมีจิ้วปักกิ่งเป็นตัวแทนของจิ้วทั้งหมด

02

บรมครู และเทพแห่งจ้าว

梨园 [lí yuán - หลีหยวน] หรือ “สวน
ลูกแพร์ (Pear Garden)” คำคำนี้เกิดขึ้น
ในสมัยราชวงศ์ถัง โดยฮ่องเต้ถังหมิงหวง
ได้นำบรรดานักดนตรีและนักแสดงมาฝึก
ร้องรำทำเพลงในบริเวณสวนแพร์ที่สร้าง
ขึ้นโดยเฉพาะ โดยเริ่มมีการแสดงเป็น
ฉากสั้น ๆ ที่มีเนื้อเรื่อง ตามที่ได้กล่าวไป
ในบทที่แล้ว โดยพระองค์ทรงทำหน้าที่
เป็นมือกลองหลักประจำวงและในบาง
ครั้งก็ทรงนึกสนุกไปรับบทตัวตลกด้วย
ด้วยเหตุนี้ฮ่องเต้ถังหมิงหวงจึงถือเป็น
บรมครูของจ้าวทั้งหมด ในขณะเดียวกัน
เจ้าทางเหนือก็ยกให้พระองค์เป็นเทพแห่ง
จ้าวด้วย ส่วนชาวจ้าวทั้งหมดจะถูกเรียกว่า
梨园子弟 [lí yuán zǐ dì - หลีหยวน จื่อตี้]
“ศิษย์แห่งสวนแพร์” ก็เนื่องมาจากที่มา
ที่กล่าวไปข้างต้นนั่นเอง

รูปปั้นฮ่องเต้ถังหมิงหวงที่ถูกตั้งไว้ในฐานะผู้ให้กำเนิดจ้าว

ทีนี้เรามาดูกันบ้างว่า จักรพรรดินี้ใครเป็นเทพแห่งจ้าว เทพองค์นี้สมัยเป็นมนุษย์ มีนามว่า 雷海青 [Léi Hǎiqīng - เหลยไห่ชิง] ว่ากันว่าไห่ชิงเกิดมา มีสีดำรอบริมฝีปาก จึงถูกนำไปทิ้งไว้ในทุ่งนา บังเอิญมีคนเห็ดหุ้กระบอกผ่านมาพบเข้าจึงเก็บไปเลี้ยง ซึ่งตอนที่พบนั้นมีปูกำลังป้อนน้ำลาย (บางที่ว่าป้อนน้ำนม) ให้ทารกน้อยคนนี้อยู่ จึงเกิดเป็นข้อห้ามของจักรพรรดิได้บางประเภทว่าห้ามกินปูและนำขึ้นบนโรงจักร (อย่างในเมืองไทยก็รวมไปถึงบรรดาสัตว์เลื้อยคลานต่าง ๆ เช่น กบ งู ฯลฯ ที่อาศัยอยู่ในทุ่งนาด้วย) เพราะถือว่าปูมีบุญคุณต่อเทพแห่งจักรพรรดินี้ ส่วนแซ่เหลยนั้นได้มาจากตัวหนังสือ 雷 [léi - เหลย] ที่ปักอยู่บนหมวกที่ทารกน้อยสวมอยู่นั่นเอง

ต่อมาไห่ชิงเติบโตขึ้นและสอบเข้ารับราชการได้ตำแหน่ง **ทันฮวา** พุดง่าย ๆ คือ สอบได้ที่ 3 หลังจากถูกฮ่องเต้ถังหมิงหวงเรียกตัวเข้าวัง ไห่ชิงมีโอกาสดงฝีมือเป่าขลุ่ยหน้าที่นั่ง ฮ่องเต้ถังหมิงหวงผู้รักศิลปะรู้สึกพอพระราชหฤทัยจึงโปรดให้เลื่อนขั้นไห่ชิงขึ้นเป็นจื่อหงวน พร้อมทั้งแต่งตั้งให้เป็นราชบัณฑิต อีกทั้งมีหน้าที่หลักใน

พิธีเริ่มแสดงจั่วปักกิ่งอีกครั้งหลังปีใหม่จะอัญเชิญรูปปั้นฮ่องเต้ถึงหมิงหวงมาเป็นประธานในพิธี

วงดนตรีคือเล่นผิผาที่ไห่ซิงเซียวชาญ ต่อมาเมื่อเกิดกบฏอันลู่ซ่าน ไห่ซิงถูกบังคับให้มาแสดงทั้งที่ไม่อยากมา หลังจากแกล้งป่วยแต่ก็ไม่วายถูกบังคับ สุดท้ายไห่ซิงทำลายผิผาและด่าทออันลู่ซ่าน จึงถูกอันลู่ซ่านสั่งลงโทษแล้วเนือจนตาย

เมื่อสิ้นสุดกบฏอันลู่ซ่าน ฮ่องเต้ถึงหมิงหวงก็เสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวัง เมื่อรู้ว่าไห่ซิงถูกสั่งฆ่าก็เสียพระราชหฤทัย ทรงซาบซึ้งถึงความจงรักภักดีและชื่นชมในความสามารถยามมีชีวิตอยู่ จึงแต่งตั้งให้วิญญาณไห่ซิงเป็นเทพแห่งการดนตรี และให้นำกระดูกกลับสู่บ้านเกิดที่เมืองฝูเถียน มณฑลฝูเจี้ยน (ฮกเกี้ยน) พร้อมทั้งให้ตั้งศาลกราบไหว้บูชาซึ่งยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ชาวจีนในแถบนั้นจึงนับถือไห่ซิงเป็นเทพแห่งจั่ว โดยเรียกอีกชื่อว่า เถียนหยวนไซว่ (จิ้งหึ่งวงส่วย) เรื่องนี้มีตำนานแล้วว่า ครั้งหนึ่งมีเทพองค์หนึ่งได้ช่วยฮ่องเต้จากสงคราม บนท้องฟ้ามีธงที่มีตัวอักษร 田 [tián - เถียน] ปรากฏขึ้น แต่ตอนที่สำแดงปาฏิหาริย์นั้นมีเมฆส่วนหนึ่งบังตัวอักษร 雨 ที่อยู่ครึ่งบนไปจึงเหลือเพียงตัว 田 ให้เห็น จึงเรียกแซ่ของเทพองค์นี้เป็นแซ่เถียนแทนที่จะเป็นแซ่เหลย

เถียนหยวนไช่ (จิ้งห่องส่วย) (แต่จีว) มีรูปปู
ที่หน้าผากตามตำนาน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ย่องเต้ถึงหมิง
หวงคือบรมครูและเทพแห่งจิวซึ่งจิวทาง
เหนือนับถือ ส่วนเถียนหยวนไช่เป็น
เทพผู้คุ้มครองชาวจิวซึ่งจิวทางใต้สักการะ
บูชา แต่ไม่ว่าจะนับถือเทพองค์ใดก็ตาม
ล้วนมีที่มาจากที่เดียวกัน ก็คือสวณแพร์
นั่นเอง

ถึงแม้ชาวจิวจะมีเทพที่นับถือต่าง
กันไปตามประเภทของจิว แต่มีเทพอยู่
องค์หนึ่งที่จิวทุกประเภทให้ความเคารพ
เหมือนกันหมด เพราะถือเป็นเทพผู้อุปถัมภ์
อาชีวะ เทพองค์นี้ถูกเรียกว่า 喜神 [xǐ shén
- สี่เสิน]

“สี่เสิน” มีรูปลักษณะเป็นเด็กอ่อน
บางที่จะสร้างให้มีมือกาทองคำ สี่เสิน
นอกจากจะเป็นเทพที่นักแสดงจิวให้ความ
เคารพแล้ว ยังถูกนำมาใช้ในการแสดง
บทเด็กอ่อนอีกด้วย ในสมัยโบราณกำหนด
ว่าหน้าเวทีจะนำสี่เสินไปแสดงยังไงก็ได้
แต่เมื่อเข้ามาหลังเวทีต้องวางคว่ำหน้า
ลง หรือถ้าอยู่ในท่านอนหงายต้องมีผ้า
ปิดหน้าสี่เสินไว้ สาเหตุเพราะสี่เสินได้รับ
ความเคารพจากทุกคนในคณะ เวลาที่
เจอหน้าจึงต้องคารวะทุกครั้ง ดังนั้นเพื่อ
หลีกเลี่ยงความยุ่งยากจึงกำหนดให้วาง
คว่ำหน้าหรือหาผ้ามาปิดหน้าไว้ เท่ากับ
ว่าต่างมองไม่เห็นกันและกัน ถึงคารวะ
สี่เสินก็มองไม่เห็นอยู่ดี

ส่วนสาเหตุที่สี่เสินได้รับความเคารพ
จากนักแสดงจิวมีคำอธิบายอยู่ 3 แบบ

แบบที่หนึ่ง: ในสมัยโบราณ คณะจิ๋วนอกจากจะแสดงในโรงงิ้วแล้ว ยังมีการรับจ้างแสดงในงานมงคลที่เรียกว่า 堂会戏 [táng huì xì - ถั่งฮ่วยซี่] ด้วย ซึ่งเป็นงานที่จะได้รับค่าตอบแทนมาก และงานส่วนมากที่จ้างไปก็มักจะเป็นงานเลี้ยงครบเดือนของเด็กอ่อน ดังนั้นจิ๋วที่เล่นก็มักจะเลือกเรื่องที่มีเด็กเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีบทเด็กก็ต้องใช้ตุ๊กตาเด็กมาทำการแสดง จึงถือว่าตุ๊กตาเด็กหรือสี้เสิ่นนี่เองที่เป็นผู้อุปถัมภ์คำจูนอาซีฟ ให้พวกเขามีงานทำกันตลอดทั้งปี

แบบที่สอง: จากประสบการณ์ของบรรดานักแสดงจิ๋วในสมัยก่อน หากฝึกหัดจิ๋วเป็นระยะเวลานานแล้วแต่ก็ยังไม่สามารถร้องได้เสียที แต่ถ้าคืนไหนเกิดฝันว่ามีเด็กมาสอนให้แล้วพอตื่นขึ้นมาก็พลันเข้าใจสิ่งที่เรียนมาทั้งหมดได้ทันที ก็ว่ากันว่าเด็กที่มาสอนในฝันนั้นก็คือสี้เสิ่นที่ได้มาทำการสอนด้วยตัวเอง จึงทำให้สามารถร้องหรือแสดงได้ภายในระยะเวลาชั่วข้ามคืน

แบบที่สาม: ตามตำนานที่นักแสดงรุ่นเก่า ๆ เล่าต่อ ๆ กันมา เล่าว่า สี้เสิ่นคือรัชทายาทของฮ่องเต้ถังหมิงหวง วันหนึ่งขณะที่ในวังกำลังมีงาน ฮองเฮาก็ชวนวยอยู่กับการรับรองแขกเหรื่อจึงนำรัชทายาทไปวางนอนในหีบเสื้อผ้าจิ๋ว แต่สุดท้ายเกิดความผิดพลาดรัชทายาทจึงขาดอากาศและสิ้นใจอยู่ในนั้น ฮองเต้ถังหมิงหวงจึงแต่งตั้งให้รัชทายาทองค์นี้เป็นเทพผู้อุปถัมภ์จิ๋ว และถือเป็นศิษย์พี่ใหญ่ของชาวจิ๋วทุกคน (จิ๋วทางใต้บางชนิตรวมถึงจิ๋วแต่จิ๋วก็เรียกเทพเด็กองค์นี้ว่า 太子 [tài zǐ - ไท่จื่อ] “ไท่จื่อ” ที่แปลว่ารัชทายาทเช่นกัน)

สี้เสิ่นได้รับความเคารพจากทุกคนในคณะและในยามที่ไม่ใช้งานก็จะถูกเก็บคว่ำหน้าอยู่ในหีบใหญ่ที่ใช้เก็บชุดบุนั้น แท้จริงแล้วเพื่อความสะดวกในการหยิบใช้ เพราะบทที่มีเด็กส่วนมากก็ใช้กับตัวละครฝ่ายบุนั้น และข้อห้ามอีกข้อที่สำคัญในสมัยก่อนก็คือห้ามนั่งบนหีบใหญ่ เพราะในหีบมีสี้เสิ่นนอนอยู่ จะเห็นได้ว่านักแสดงจิ๋วให้ความเคารพเทพองค์นี้เป็นอย่างมาก มากจนเกิดเป็นความหมายที่ต้องแสดงความเคารพทุกครั้งที่เห็นหน้าต่อมาข้อห้ามต่าง ๆ ก็ถูกยกเลิกหลังประเทศจีนเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่จิ๋วในต่างประเทศ เช่น ไทย มาเลเซีย ฯลฯ ยังคงให้ความเคารพเช่นเดิม โดยเรียกว่า “ไท่จื่อ” ตามตำนานแบบที่สามนั่นเอง

สี้เสิ่น